

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศ ที่ปรับเปลี่ยนรวดเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยง ต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันในการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็น ต้องที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ อาทิ ผู้บริหารประเทศ รัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่มาพิจารณาปรับใช้ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการประเมินสถานการณ์ ความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกันระดับประเทศ พบว่า กฎกติกาใหม่ของโลกหลายด้านส่งผลให้ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยต้องปรับตัว เนื่องจากกฎกติกาใหม่ เหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการค้า ที่ผลักดันผู้ประกอบการในแต่ละประเทศต้องยกระดับการผลิตให้ได้มาตรฐานที่กำหนดเพื่อสามารถแข่งขันได้ นอกจากนี้ยังมีข้อตกลงระหว่างประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และธรรมาภิบาลจะเป็นแรงกดดันให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการต้อง**ปรับกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น** โดยให้ความสำคัญกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการสร้างความเป็นธรรม ในการแข่งขันให้สูงขึ้น รวมทั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ได้แก่ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดียและการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 รวมทั้งกรอบความร่วมมืออื่นๆ อาทิ กรอบความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย จึงจำเป็น ต้องสร้างและใช้ประโยชน์จากภูมิคุ้มกันประเทศ โดยเฉพาะในภาคการเกษตรที่เป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน อาทิ เป็นแหล่งสร้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และเชื่อมโยงวิถีชีวิตของสังคมไทย มีส่วนสำคัญในการลดความยากจน และลดผลกระทบ จากภาวะโลกร้อน รัฐบาลจึงต้อง**เร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร** ไปพร้อมกับสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ควบคู่กับการยก ระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

อย่างไรก็ตาม การผลิตภาคเกษตรมักประสบปัญหาด้านสุขภาพและการตลาดของสินค้า เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการผลิตที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเคมีมากเกินไป จนทำให้เกิดสารพิษตกค้างในผลผลิต ซึ่งนอกจากทำให้เกษตรกรได้รับอันตรายโดยตรงจากการใช้สารเคมีแล้ว ผู้บริโภคที่บริโภคผลผลิตดังกล่าว ยังได้รับสารพิษเข้าไปสะสมในร่างกายอีกด้วย สถานการณ์ความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตรในประเทศไทยอยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะการใช้สารเคมีมากเกินไป จากข้อมูลสถิติการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่ามีมูลค่าการนำเข้าปีละกว่า 80,000 ล้านบาท เป็นประเภทสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากกว่า 16,000 ล้านบาท โดยในปี 2550 มีสัดส่วนการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารเคมีการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 35.0 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งนอกจากการส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นแล้ว ผลผลิตทางการเกษตร ที่ได้ยังต้องเผชิญความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคายิ่งกว่านั้นยังส่งต่อปัญหาสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แนวโน้มความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากพิษภัยของสารเคมีเพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่ปัญหาโรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคต่อมไร้ท่อ และปัญหาอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นโรคสำคัญอันดับต้นๆ ของคนไทย ทั้งที่เป็นเกษตรกรและประชาชนทั่วไป โดยในปี 2550 เกษตรกรที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมีการเกษตรมีร้อยละ 38.5 เพิ่มขึ้นจากปี 2540 ร้อยละ 16.0

ในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาภาครัฐมีความพยายามควบคุมและกำกับดูแลให้มีการนำเข้าและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ได้มาตรฐาน เช่น ปรับปรุงระบบการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้ได้มาตรฐานและไม่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่หลายประเทศห้ามใช้แล้ว ควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่ขัดต่อเกณฑ์ทางจริยธรรมขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งสนับสนุนการใช้สารชีวภาพให้มากขึ้นเพื่อลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนสร้างความปลอดภัยในสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ผลการดำเนินการยังพบปัญหาเรื่องความปลอดภัยของผลผลิตเกษตรอยู่มากเช่นเดียวกัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555)

นอกจากปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการผลิตยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเกษตรปลอดภัยหลายประการ ได้แก่ ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร เช่น การไม่มีแรงจูงใจในการผลิตสินค้าที่ปลอดภัย เนื่องจากไม่สามารถหาตลาดได้เอง ต้องพึ่งพ่อค้าคนกลางซึ่งยังไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพผลผลิตปลอดภัยเท่าที่ควร การกำหนดราคารับซื้อไม่แตกต่างจากผลผลิตทั่วไป มีการวางขายผลผลิตการเกษตรที่ปลอดภัยคละรวมกับผลผลิตทั่วไป สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรเกิดความไม่เชื่อมั่นในการผลิตสินค้าที่ปลอดภัย นอกจากนั้นยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ การผลิตสินค้าปลอดภัย ส่วนมากเคยชินกับการเกษตรเคมีซึ่งมีขั้นตอนการผลิตง่ายกว่า ปัญหาในส่วนผู้บริโภคเองก็ไม่ทราบจะหาซื้อสินค้าที่ปลอดภัยจากแหล่งใด เพราะไม่มีฐานข้อมูล แหล่งผลิตที่สืบค้นได้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เป็นฐานข้อมูลของหน่วยงานที่ยังเผยแพร่สู่สาธารณะไม่มากเท่าที่ควร จึงสมควรส่งเสริมเกษตรปลอดภัยที่มีการเชื่อมโยงกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมา รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเกษตรปลอดภัยให้เป็นที่รับรู้ในสังคม

แม้ว่าภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมเกษตรปลอดภัย โดยส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรหลายหน่วยงานก็ตาม แต่ก็เป็นการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานมากกว่าตอบสนอง ตามความต้องการของผู้เรียน และส่วนใหญ่มักเป็นหลักสูตรระยะสั้น 3-5 วัน ผลที่ได้รับจากการอบรมดังกล่าว ยังไม่นำไปสู่การปรับพฤติกรรมและการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังไม่เกิดการรวมตัวของผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มและเครือข่ายที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและขยายผลไปยังชุมชนและสังคม

นอกจากนี้ การที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ทางไกล เศรษฐกิจพอเพียง มสธ. ขึ้นเพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคมในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่ การปฏิบัตินั้น จากการดำเนินงานมีหลายชุมชนได้พัฒนาตนเองเพื่อยกระดับการผลิตสินค้าชุมชนสู่ เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์อีกด้วย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบหลักสูตร เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่ ให้ผู้เรียนมีโอกาสรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษาทางไกล เนื่องจากการศึกษา ทางไกลสามารถเผยแพร่ความรู้สู่ผู้สนใจได้ในวงกว้างและประหยัดค่าใช้จ่าย รวมถึงสามารถที่จะส่งเสริม ให้ ผู้เรียนทุกระดับสามารถศึกษาเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ การพัฒนาการเกษตรสู่ระบบเกษตร ปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์จำเป็นที่จะต้องดำเนินการด้วยความพอเหมาะพอสม และพึ่งพาตนเองตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาตัวชี้วัดผลสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดผลหรือการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ผลการดำเนินงานดังกล่าวยังเป็นการช่วยตอบโจทย์การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ที่ สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรกร รวมถึงการส่งเสริมให้หน่วยงาน รวมทั้งภาคีที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นให้มีความรู้ ความเข้าใจในระบบการผลิตทางการเกษตร ที่ ปลอดภัยจากสารพิษ ระบบการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาด การลดต้นทุน การผลิต การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพของผลผลิต ระบบการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานต้นน้ำถึง ปลายน้ำ ตั้งแต่การผลิต การกระจายสินค้า การเชื่อมโยงผู้บริโภค การสื่อสารและประชาสัมพันธ์และมีการ สร้างการเรียนรู้ รวมทั้งฐานข้อมูลที่ทำให้เกิดการยกระดับความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกัน และเชื่อมโยงถึงการ สร้างเสริมสุขภาวะทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นการ เรียนรู้ในระบบทางไกล อันจะนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบหลักสูตร และการจัดการกระบวนการเรียนรู้เกษตร ปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล เนื่องจากยังไม่เคยมีการ พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าว ในระบบการศึกษาทางไกลมาก่อน จึงมีความ จำเป็นที่ต้องพัฒนาต้นแบบเพื่อศึกษาและประเมินต้นแบบ หลักสูตรเพื่อนำไปขยายผลการจัดการเรียนรู้สู่ ผู้เรียนและชุมชนต่างๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล

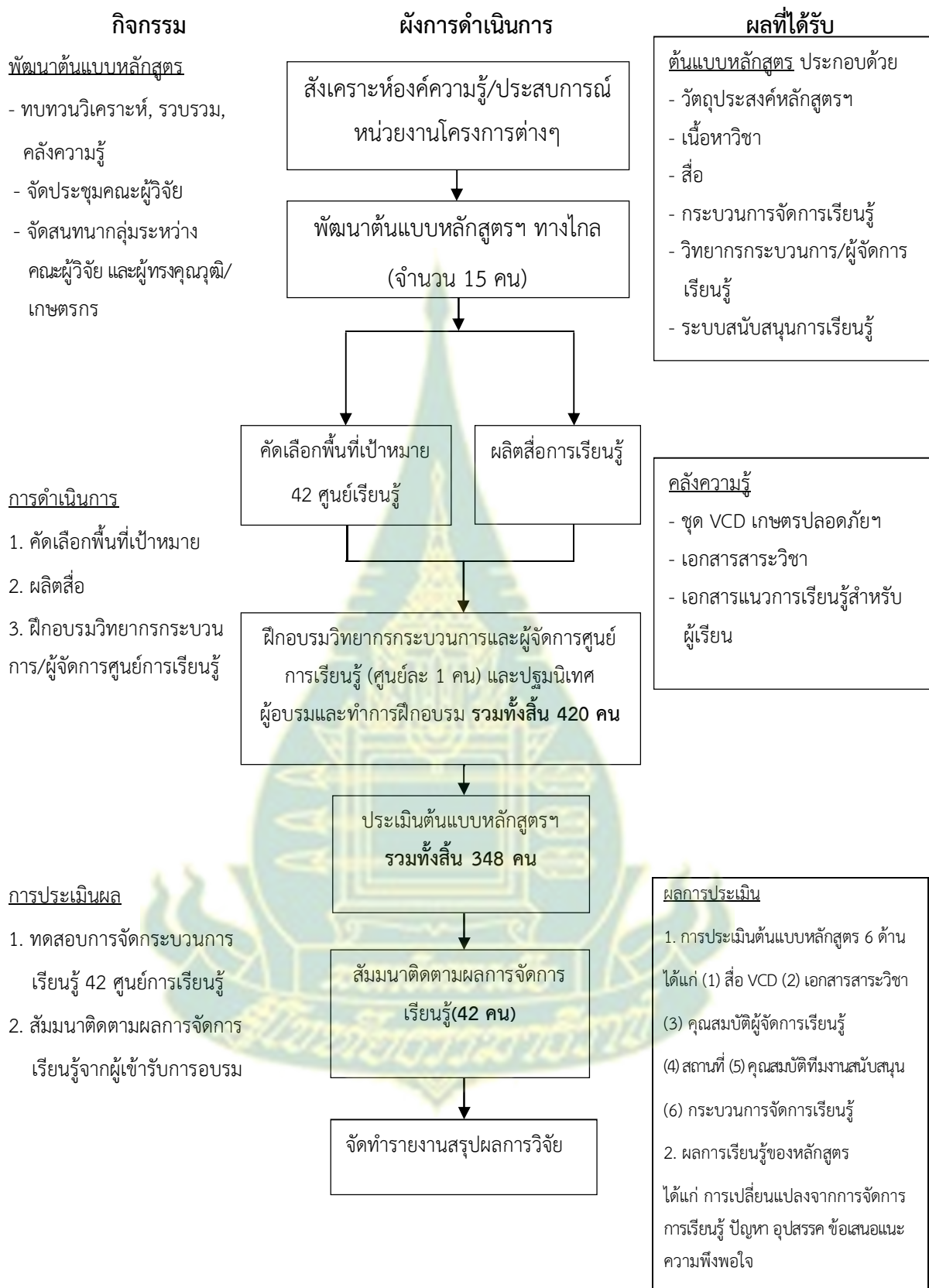
2.2 เพื่อประเมินต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามต้นแบบหลักสูตรด้วยการศึกษาทางไกล

3. กรอบแนวคิดการดำเนินการ

3.1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล

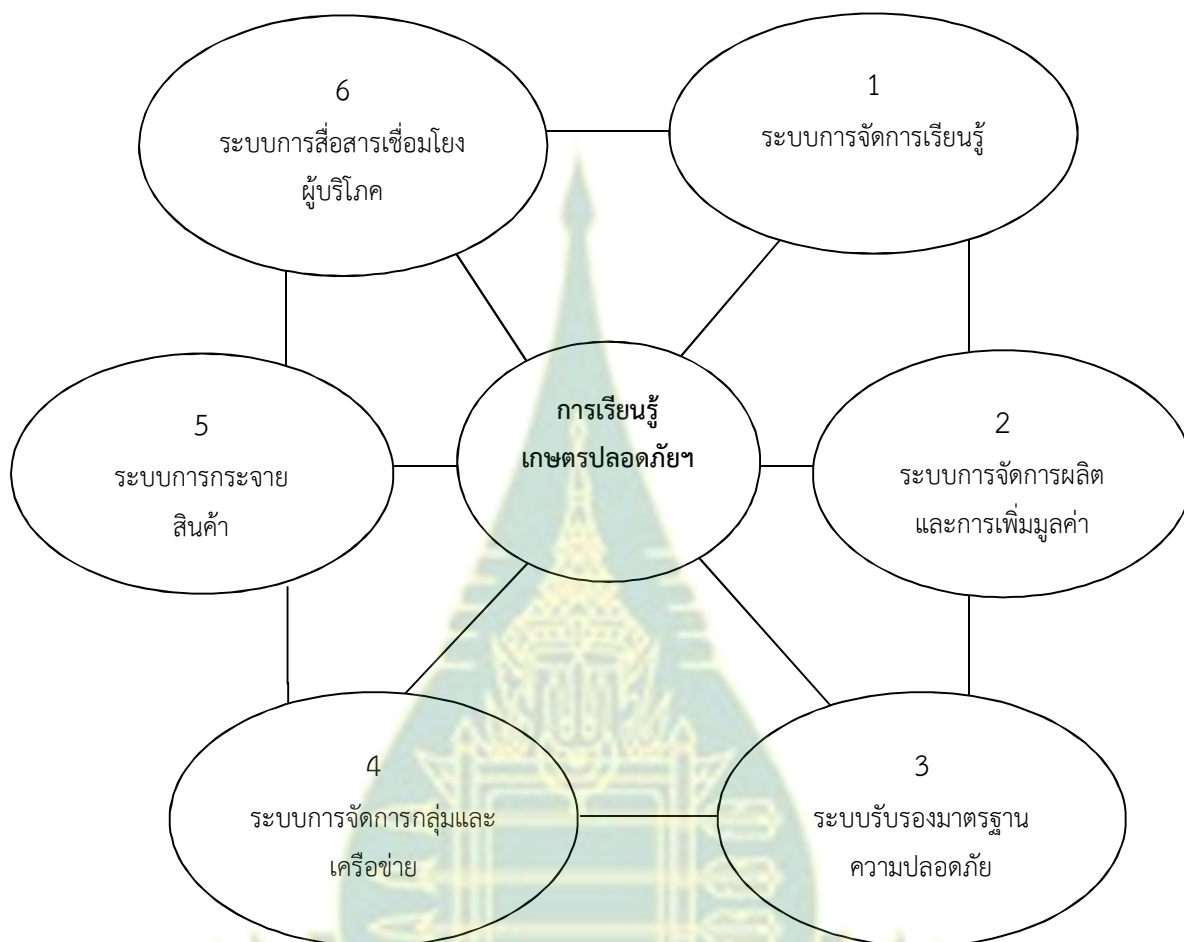
สำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกลในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ รวมถึงสื่อเพื่อการเรียนรู้ โดยได้กำหนดกรอบ ในการดำเนินการ ดังภาพที่ 1.1





ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการดำเนินการพัฒนาและประเมินต้นแบบหลักสูตรฯ

สำหรับการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัยฯ นั้น จำเป็นต้องมีการเรียนรู้และดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม โดยมีการเรียนรู้ใน 6 ระบบ อย่างรอบด้าน ดังภาพที่ 1.2



ภาพที่ 1.2 การเรียนรู้สู่เกษตรปลอดภัยฯ ในระบบต่างๆ

ซึ่งรายละเอียดเนื้อหาในการเรียนรู้แต่ละระบบนั้น จำเป็นต้องมีการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน

3.2 กรอบแนวคิดในการประเมินต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ในการประเมินผลการดำเนินงานโดยมีองค์ประกอบและตัวแปรการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1.3 ได้ดังนี้



ภาพที่ 1.3 องค์ประกอบและตัวแปรในการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการประเมินผลมีขอบเขตด้านพื้นที่และขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่เป้าหมายในการศึกษารอบคอบพื้นที่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายที่จะเข้าร่วมโครงการดังนี้ คือ

4.1.1 มีความพร้อมด้านศักยภาพของคนในกลุ่มหรือชุมชน องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน หรือแหล่งใกล้เคียง การบริหารจัดการในกลุ่มและมีศักยภาพในการพัฒนา

4.1.2 มีความสมัครใจและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

4.1.3 มีการรวมตัวเป็นกลุ่มพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง

4.1.4 พื้นที่ที่มีสภาพเหมาะสมในการทำการเกษตร

4.1.5 มีภาคีจากภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการ

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุม

4.2.1 การพัฒนาต้นแบบของหลักสูตร ประกอบด้วยการพัฒนาในประเด็น

1) วัตถุประสงค์หลักสูตร 2) เนื้อหาวิชา 3) สื่อ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) วิทยาการกระบวนการ/ผู้จัดการเรียนรู้ และ 6) ระบบสนับสนุนการเรียนรู้

4.2.2 การออกแบบและพัฒนาระบบการเชื่อมโยงระบบต่างๆ โดยเป็นการออกแบบร่วมกันระหว่างโครงการ ภาคีและพื้นที่นำร่อง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม ได้แก่ 1) ระบบการเรียนรู้ 2) ระบบการจัดการผลิต 3) ระบบมาตรฐาน 4) ระบบการจัดการกลุ่มและเครือข่าย 5) ระบบการกระจายสินค้า 6) ระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และ 7) ระบบเชื่อมโยงผู้บริโภคผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.2.3 การประเมินต้นแบบหลักสูตร โดยมีองค์ประกอบเนื้อหาที่ประเมิน ในด้าน 1) สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนรู้ 2) เอกสารประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร บันทึกการออกแบบกระบวนการ บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ 4) สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ 5) คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน และ 6) กระบวนการจัดการเรียนรู้

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

5.1 การพัฒนาต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ หมายถึง การพัฒนาต้นแบบหลักสูตร โดยกำหนดรายละเอียดขององค์ประกอบต่างของหลักสูตร คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิชา สื่อ กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิทยาการกระบวนการ/ผู้จัดการเรียนรู้ และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

5.2 การประเมินผลการพิจารณาต้นแบบหลักสูตรฯ หมายถึง การประเมินผลต้นแบบหลักสูตรฯ ในด้านต่างๆ 6 ด้าน ดังนี้ 1) สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนรู้ 2) เอกสารประกอบกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร บันทึกการออกแบบกระบวนการ บันทึกผล การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3) คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ 4) สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ 5) คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน และ 6) กระบวนการจัดการเรียนรู้

5.3 ผู้เรียนรู้ หมายถึง ผู้เข้ารับการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการศึกษาทางไกล

ผู้เข้ารับการเรียนรู้ จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

1) มีความมุ่งมั่นและต้องการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

2) มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

3) สามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชนหรือองค์กรได้

5.4 ผู้จัดการเรียนรู้ หมายถึง ผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ในพื้นที่ เป็นผู้ที่มีอาสาสมัครเรียนรู้ในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและจัดกระบวนการเรียนรู้ นำผู้เรียนรู้เข้าสู่กระบวนการตลอดจนร่วมสรุปประเด็นสำคัญ ซึ่งมีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ อาจเป็นบุคลากรในชุมชนเองหรือเจ้าหน้าที่นักพัฒนา ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่/กลุ่มเรียนรู้ อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน

5.5 ตัวแทนภาคี หมายถึง ตัวแทนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาร่วมในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ภาคีต่าง ๆ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพในแต่ละพื้นที่ และชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน

5.6 การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพจริง โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินของ CIPP ซึ่งประกอบด้วย การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของหลักสูตร

5.6.1 การประเมินบริบท (Context) หมายถึง การประเมินถึงสภาวะแวดล้อมต่างๆ ของหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5.6.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Inputs) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร 7 หมวดวิชา ความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร (สื่อ อุปกรณ์ เอกสาร สถานที่ คุณสมบัติของผู้เรียน คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ และคุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน)

5.6.3 การประเมินกระบวนการ (Process) หมายถึง การประเมินกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานของหลักสูตร และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ

5.6.4 การประเมินผลผลิต (Products) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

5.6.5 การประเมินผลกระทบ (Impacts) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน ระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.6.6 ความเหมาะสม หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เรียนผู้ที่มีต่อความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรรวมถึงความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร สถานที่ และคุณสมบัติของผู้เรียนผู้ ผู้จัดการ เรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

5.6.7 มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร หมายถึง ผู้เรียนผู้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน และลดต้นทุนการผลิต มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในทุกระบบ และสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ได้ต้นแบบหลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐาน ซึ่งหน่วยงานองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปปรับใช้และขยายผลได้กับทุกภูมิภาคของประเทศไทย

6.2 ได้รับตัวชี้วัดความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ที่ทั้งในเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบของกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปขยายผลถ่ายทอดสู่กลุ่มเกษตรกร/พื้นที่อื่นๆ รวมทั้งประยุกต์ใช้กับหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้อื่นๆ

6.3 มีคลังความรู้/คลังข้อมูลและสื่อวีดิทัศน์เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและการปฏิบัติ และการให้บริการวิชาการแก่สังคมภายใต้ความเชี่ยวชาญของสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

6.4 เพิ่มพูนศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นคลังปัญญา การเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับชาติ โดยมีชุมชนเข้าร่วมการจัดการความรู้และถอดบทเรียนการเรียนรู้เพื่อขยายผลในระยะต่อไป

6.5 สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคียุทธศาสตร์อื่นๆ ในการขยายผล การเรียนรู้หลักสูตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง